

étel úgy találkozott”). A továbbiakban is lineáris mintaként követik egymást a *Francia fogoly* című vers történései a felejtés, illetve a felejtés lehetősége kapcsán: „csak azt a kezét a kitaposott cipőket / a szénszínű ruhát” (vö. „Csak azt a testet, reszkető lapockát, / a csupa bőr és csupa csont kezét”). A vers zárata szokás szerint kiemelkedően erős, köszönhetően annak a szövegközi összetettségeknek, amely már nemcsak az éhség és a szomjúság, hanem az élő és élettelen ellentétére is épít: „és egyszerűen azt a halhatatlan szomjú-

ságot érzem / amit a fiú is érez” (vö. „És egyszerűen érzem / a halhatatlan éhséget, amit / a nyomorult már réges-rég nem érez”).

Murányi Zita lírája számomra olyan par excellence hiányköltészet, amely pillanatokra felvilantja ugyan az idill lehetőségét, ám folyamatosan kitart egy kibillenthetetlenül beletörődő alaphangot, azonban sohasem tüntet csalódottságával. Pláne nem abban a figyelmes várakozásban, „amikor / helyet csinálunk magunkban a fény születésének” (*meg kell hallani*).

GÁSPÁR FERENC

Novák Valentin: Álomtourbina

Hungarovox, 2016

Novák Valentin *Álomtourbina* című regénye mindössze 209 oldal, ám az olvasó egy nyomtatott univerzumot kap kézhez, ha jobban tetszik, egy szürreális Valentin-galaxist, amelyben a rengeteg kultúr-történeti utalás, „apokrif bibliarészlet” (aus Novák) és nyelvi humor mellett egy hihetetlenül izgalmas krimi olvashatunk, ahol David Suchet átvedlik Poirot-vá (igazából nem kell neki, hiszen ő alakítja a sokak által ismert és népszerű filmsorozatban), hogy megoldja a Kovács család ellopott bringájának rejtélyét.

Mert biciklis regény is ez, a főszereplő Szilágyi Szilamér regénye, aki fogadásból teker fel Dobogókőre. A tét negyedmillió forint, a rá tippelők ócska Wartburgon, az ellene játszó kopott Ladán követik hősünket Pilisszentkeresztig, hogy aztán a lerobbant autókat és biciklistánkat magára hagyva együtt igyák el a nyereget a helyi kocsmában. Velük és az ő nyegle „nyóckeres” beszédükkel nem is lenne érdemes annyit foglalkozni, ha nem képviselnék a társadalom lecsúszott részét, azokkal a vidéki figurákkal egyetemben, akik húsz évvel ezelőtt még tudtak falakat húzni, házat építeni, s a napi meló után és közben sok sört benyakalva hazakerekedni, s nem értik, hogy mi történt velük megöregedve. Hiszen gondolataik már akkor sem voltak, írja Novák, csak izmaik. Szó sincs itt elmarasztalásról, inkább együttérzésről beszélhetünk, vagy csak dokumentarista ténymegállapításról.

Mindazonáltal a szöveg inkább viccesen abszurd, mint komoly, ám az univerzumalkotás még-

iscsak bizonyos komolyságot kíván. S a szerző nem is marad ezzel adósunk, hiszen a lét nagy kérdéseit feszegeti, látókörünket hol a naprendszer ötmilliárd évére, hol annál még nagyobb – az őszobbanásig terjedő – időintervallumra tágítva. Ám a lét és nemlét értelmetlenségének-értelmének nem csupán időbeli dimenzióját vizsgálja, hanem a tudományét szintén, pontosabban a mindenható kikiáltott tudománynak a nagy kérdések megválaszolásában tanúsított elképesztő kisserűségét. Mégiscsak Isten az egyetlen megoldás, állítja Novák rengeteg részegség és suhanás között.

És lírai regény is az *Álomtourbina*, és – bár egyes kritikusai szerkesztetlennek gondolják – rendkívül tudatosan megalkotott mű (egy univerzum nem is lehetne más!). A tudatosságot jelzi a könyv egyes fejezeteinek végén megjelenő lepke, amiről eleinte azt hisszük, csupán az epizód költői lezárása. Csak a történet vége felé derül ki, hogy fényleányról, igazából – bár ezt Novák így nem mondja ki – őrangyalról van szó, olyan segítőről, aki önzetlenül és természetesen evilági lehetőségeket meghaladó módon segíti a főhóst.

A főhóst, aki a Pilis Tour de France-ban egy Mexikó nevű helyre ér (tessék megnézni a térképen, valóban létezik!), hogy aztán egy suhanással máris átlendüljön az azték időkbe, ahol „természetesen” biciklis labdajátékot kell űznie a megtettesült fénylepke (Lea) és egy Kruzónak nevezett csapattárs segítségével. Utóbbit nemrégén fogták ki a tenger-

ből... (Ha valaki még nem jött volna rá, természetesen Robinsonról van szó, Defoe regényhőséről.)

A humor itt már nem csupán nyelvi, hanem a kitalált helyzetekből is adódik, időnként hangosan kell felnevetnünk olvasás közben, akárcsak az ellopott arany tandebicikli utáni nyomozás történetét követve.

Az igazi nagy írók fantasztikus érzékkel tudják ötvözni a komédiát a tragikummal, érzik, hogy a kettőt egymástól csak egy hajszál választja el, s hogy mit nézünk nevetésnek vagy drámaian félelmetesnek, az csupán nézőpont kérdése. Valószínűleg nem véletlen, hogy a szövegben Novák két szerzőt említ név szerint, akik képesek erre a csodára, az orosz Pevlint és Bulgakovot. Sőt, *A Mester és Margaritából* ismert Behemót is megjelenik a regény lapjain mint a híres kerékpáros Marco Pantani áldozata, hogy aztán áldozatból rapid módon elkövető legyen. Pantani, a Giro d' Italia- és Tour de France-győztes bringás pont február 14-én, Valentin-napon vetett véget az életének, ily módon ő valamiképpen maga a szerző, hogyha ezt nem is mondja ki senki a regényben.

Szóval a tragikomédia nehézségei. Hogy nem tudjuk, sírjunk vagy nevéssünk. Aztán hol így, hol úgy. Novák a nagyokhoz hasonlóan képes erre a csodára.

Az összesen harmincnégy fejezetre rúgó regény egyes etapjai sokszor önállóan, magukban olvasva is élvezhető, létező műalkotások.

A könyv befejezése (A befejezhetőség dilemmái) sorsszerű, beleillik a közép-európai létbe.

Sokáig tologattam az asztalomon Novák Valentin *Álomtourbináit*. Féltem tőle? Vagy megsejtettem előre, hogy amennyiben elkezdem olvasni, magával kap a regénybeli suhanás, és nem tudom majd letenni? Lehetőséges. Az is lehet, hogy egy szép napon újraolvasom majd. Vagy csak felkapok a bringámra, és elkezdek tekerni én is Mexikó felé a Pilisbe. Várom majd a fénytündért, s amikor megjön, csak egyszerűen átlendülök Tenochtitlán főterére. Ott találkozom majd a többiekkel, hogy megnyerjem én is az éppen zajló kerékpár-focis bajnokságot. Félnem nem kell. A főpap ugyan ráfektet az oltárra, de a szívemet már nem tudja kitépni.

HAKLIK NORBERT

Benedek Szabolcs: A kvarcóra hét dallama

Libri, 2015

HAKLIK NORBERT (1976) Brünn (Csehország)

Izgalmas pillanat – ha irodalomtörténeti szempontból nem is feltétlenül mindig, de az egyén szemszögéből mindenképp –, amikor megszületik az első olyan mű, amely az olvasó gyermekkorának világát eleveníti fel, és lajstromba veszi az adott generáció hajdani mindennapjait meghatározó élményeket. Benedek Szabolcs, aki a múlt század elején játszódó *Vér-trilógiával*, valamint az ötvenes évek Magyarországra kalauzoló *Focialista forradalom* című művével is bizonyította, hogy olyan korokat is képes érzéketlenül és hitelesen bemutatni, amelyekről nem lehet személyes tapasztalata, *A kvarcóra hét dallama* című kötetével letette az asztalra azt a művet, amely anélkül olvasható a nyolcvanas években felcseperedő nemzedék regényeként, hogy görcsösen igyekezze annak látszani.

Pontosabban Benedek új regénye valójában nem akar semmi másnak sem látszani önmagán kívül, legalábbis nem próbálja semmiféle zsánerbe beszuszakolni magát. Olyannyira nem, hogy legalább három, egészen széttartó regénytípus álrüháját is magára ölti, hogy ezeket olykor váltogassa, némelykor pedig a különféle szerelések darabjait alkalmi viseletté kombinálja a könyv közel félszáz oldalán keresztül. *A kvarcóra hét dallama* ugyanis egyszerre nemzedéki regény, besúgóregény, valamint – a kötet közepétől egyre markánsabban – misztikus thrillerként is olvasható. Lássuk tehát, hogyan kacérkodik a mű e három kategóriával, és hogyan feszíti szét mégis ezek kereteit következetesen.

Hogy mitől nemzedéki regény Benedek könyve, azt már a cím is sejteti. A hetvenes évek előtt vagy